

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПЕТДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	51-554-01-11
Дата:	17 / 01 / 2025 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА

51-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

№. 01
01

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1, т. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите, ведно с мотиви и предварителна оценка на въздействието към него.

Молим законопроектът да бъде представен за разглеждане и обсъждане по установения ред.

2025 г.

гр. София

Вносители:

Маргин Димитров
Надмеса Морданова
Стефа Анисимова
Божидар Божанов
Васил Василев
Емил Великов
Свilen Ивков
Димитр Попов
Иван Бензев
Любен Иванов

Петр Косов
Денис Симеонов
Василий Парф

Ант Васильев

Венко Сабрицко

Андрей Пехневанов

Иванов Уланов

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПЕТДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПРОЕКТ!

Закон

за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите

Обн., ДВ, бр. 275 от 1950 г.; попр., бр. 2 от 1950 г.; изм., Изв., бр. 69 от 1951 г., бр. 92 от 1952 г.; ДВ, бр. 85 от 1963 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 16 от 1977 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 30 от 1990 г., бр. 12 и 56 от 1993 г., бр. 83 и 104 от 1996 г., бр. 83 и 103 от 1999 г., бр. 34 от 2000 г., бр. 19 от 2003 г., бр. 42 и 43 от 2005 г., бр. 36 от 2006 г., бр. 59 и 92 от 2007 г., бр. 50 от 2008 г., бр. 96 от 2017 г. и бр. 42 от 2018 г., бр. 102 от 2020 г., изм. с Решение № 4 от 20.04.2021 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 35 от 2021 г.)

§1. В чл. 86 се създава ал. 3:

„Размерът на законната лихва не може да надхвърля основния лихвен процент на Българската народна банка плюс осем процентни пункта, когато се дължи от търговци, и съответно основния лихвен процент на Българската народна банка плюс четири процентни пункта, когато се дължи от всички други лица.“

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. Министерски съвет привежда размера на законната лихва в съответствие с изискванията на този закон в срок до три месеца от обнародването му в “Държавен вестник”.

§ 3. Законът влиза в сила три месеца след обнародването му в “Държавен вестник”.

Вносители:

Маргарита Димитрова
Надяна Митранова
Стефана Николова
Богдан Богданов
Василия Николов
Емил Великов
Светлин Трифонов
Даниел Попов
Иван Белчев

Любен Улеков

Петър Колев

Дениз Симеонов

Васил Панков

Александър Василев

Ванко Садрот

Арина Петрикова

Умар Умар

МОТИВИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите

Действащият Закон за задълженията и договорите (ЗЗД) е приет в края на 1950 г. и е в сила от началото на 1951 г. Той предвижда, че при неизпълнение на парично задължение, всеки длъжник независимо от неговия статут – физическо или юридическо лице или качество – търговец или нетърговец дължи обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата, който се определя от Министерския съвет (МС). Към настоящия момент размерът на така уредената универсална за всички длъжници по парични задължения законна лихва за всички случаи на забава е равен на основния лихвен процент на Българската народна банка (БНБ) за съответния период плюс 10 процентни пункта. Този размер последно е определен с разпореждане на МС от 1994 г., и въпреки, че след този момент са приемани последващи постановления на МС (последно Постановление № 426 на МС от 18.12.2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения), той е останал в този вид непроменен и до днес. В сравнение с действащите нива на законните лихви в отделните държави членки на Европейския съюз (ЕС) и в съпоставка с възприетия в правото на ЕС размер от основен лихвен процент плюс 8 процентни пункта за търговци, размерът на българската законна лихва по начинът, по който е уреден е неоправдано и прекомерно завишен и приложим еднакво към търговците и останалите лица.

От първото определяне на законна лихва до днес са изминали 27 години, през които настъпиха значителни промени в общественно-икономическите отношения в страната. Действащият към момента ЗЗД в тази му част не отразява тези промени. Запазването на действащия прекомерно висок размер на законната лихва върху просрочени парични задължения в условията ниски лихви на банките е неоправдано и го прави прекомерно завишен. Това променя самата правна природа на законната лихва, като трансформира нейната функция от обезщетителна в силно санкционна. Последното е особено валидно предвид факта, че у нас няма диференциран размер на законната лихва според вида на правния субект или неговото качество. Това поставя търговците останалите лица на една основа, без да се отчита различния капацитет. От подобна законова „равнопоставеност“ са застрашени най-уязвимите групи, каквито са гражданите с ниски доходи и социален статус, които често игнорират водените срещу тях производства за неплатени сметки за ток, вода или отопление и микропредприятията, които са най-често семейни фирми, които поради високия размер на законната лихва могат да бъдат изправени пред невъзможността да погасят своите задължения, многократно надвишаващи основният им дълг.

В това се коренят основните причини, които налагат приемането на предлаганите изменения и допълнения: привеждане на ЗЗД, в частта размер на

законната лихва, в съответствие с актуалната социално-икономическа среда в България, в Европейския съюз и в глобален мащаб.

Вносител:

Мартин Димитров
Тадмас Мургинска
Стефана Анишкова
Борислав Божанов
Васко Василев
Емилейт Велков
Ванели Трифонов
Даниел Мокер
Иван Белзев
Любен Ивков
Петър Коов
Хенрих Симеонов
Васил Петков
Асен Василев
Венко Сабунджиев
Айлин Пехливанова
Иванчо Шонин

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Целите, които се поставят за постигане с предлаганите изменения и допълнения

Законната лихва е тази, която не подлежи на уговаряне между страните по договорите и която се дължи ex lege, т.е. по силата на закона като вид обезщетение за забавено изпълнение на парично задължение. Поради това тя се нарича още закъснителна лихва, лихва за забава или мораторна лихва. Бързият преглед на прилаганите практики и подходи в държавите членки на ЕС при определянето на законната лихва за забава, показва, че нейната уредба в България е с един от най-високите интензитет. Тя е уредена като общо, универсално, акцесорно задължение, дължимо по силата на закона, т.е. без да е необходимо каквото и да е негово уговаряне, при всяко забавено парично задължение, от всеки длъжник, независимо дали е физическо или юридическо лице, търговец или нетърговец. Освен това, нейният размер е един от най-високите в сравнение с други държави членки на ЕС.

Основната цел, преследвана с предлаганите изменения и допълнения е облекчаване именно на тези най-уязвими български граждани и микропредприятия чрез диференциране на законната лихва според вида на длъжника и чрез намаляване на нейния размер на: основен лихвен процент на БНБ плюс 8% за търговци и основен лихвен процент плюс 4% за останалите лица.

Заинтересовани групи

Заинтересовани от законодателното предложение са всички лица, независимо от тяхното качество.

Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

За прилагане на предложените промени не са необходими допълнителни бюджетни средства за изграждане на административен капацитет и техническа обезпеченост. Същите няма да доведат до допълнителна финансова тежест за държавната администрация, адресатите на регулирането и обществото като цяло.

Очакваните резултати от прилагането, включително финансовите

Не се очакват финансови загуби за държавния бюджет от предлаганите промени. Очакваните резултати от предложенията са свързани с облекчаване на положението на лицата – граждани и микро, малки и средни предприятия, които поради финансово-икономическата ситуация в страната са изпаднали в невъзможност да покриват свои текущи задължения. Най-често това при физическите лица са битови разходи, а при юридическите - разходи и разноски, свързани с упражняването на тяхната основна дейност.

На предлаганите изменения в ЗЗД би могло да се гледа и като на мярка за справяне с последиците от комбинацията от кризи, на които сме свидетели понастоящем, свързани с пандемията от COVID – 19, кризата в Украйна, рязкото повишаване на цените на горивата и стоките от първа необходимост и други. На последно място, не и по важност, предлаганото изменение би допринесло и за привеждане на националното ни законодателство, в съответствие с основните политики и тенденции в правото на Европейския съюз.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Предлаганите изменения и допълнения се съобразяват и с Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (ОВ, L 48/1 от 23 февруари 2011 година), според която предприятията следва да могат да търгуват своите продукти в целия вътрешен пазар при условия, които гарантират, че трансграничните сделки не представляват по-голям риск от продажбите вътре в държава-членка. Може да съществуват опасения от нарушаване на конкуренцията, ако коренно различни разпоредби уреждат вътрешните операции, от една страна, и трансграничните, от друга страна.

В своето съобщение от 25 юни 2008 г., озаглавено „Мисли първо за малките!“ - „Small Business Act“ за Европа, Комисията подчертава, че достъпът на малките и средните предприятия до финансиране следва да бъде улеснен и че следва да се развие правна и икономическа среда, която благоприятства плащанията в срок по търговските сделки. В това отношение държавните органи носят особена отговорност. Едно от приоритетните действия в съобщението на Комисията от 26 ноември 2008 г., озаглавено „Европейски план за икономическо възстановяване“, е намаляването на административната тежест и насърчаването на предприемачеството, като, *inter alia*, се гарантира, че по принцип задълженията по извършени доставки и услуги, включително на МСП, се изплащат в срок, което следва да облекчи затрудненията във връзка с ликвидността.

Административна тежест и структурни промени

С приемането на законопроекта не се предвижда сливане или закриване на административни структури.

Въздействие върху нормативната уредба

Не се предвижда.

Равно третиране от държавата и балансирано демографско развитие

Предложението не засяга спазването на принципа на равенство съгласно българското законодателство и за равното третиране от държавата на българите и българските граждани, живеещи извън страната.

Не се очакват негативни въздействия на предложението върху балансираното демографско развитие, включително върху темповете на намаляване на броя на населението, динамиката на миграционните потоци и ограничаването на броя на емигриращите българи.

Вносител:

Мария Димитрова

Надглед
Стефан Николов

Борислав Борисов
Борислав Борисов

Зам. председател
Зам. председател

Свирли Трифонов
Данел Попер

Иван Белчев

Любен Ивков

Игор Кочев

Хенри Симеонова

Васил Панков

Асел Василев

Венко Сабрутев

Айлин Пехливанова

Иванчо Шонев